

Distribution of characteristics of an subject forming transformation "transformation" in behavioral heuristics in semantic structure {P...p...Q...}

Abstract: The heuristics are presented, in which the subject acts upon the object with transformation "transformation". The main characteristics of the subject are established, giving rise to transformation "transformation" addressed to an object.

Author information:

Georgi Lambadjiev

Corresponding member of the
Bulgarian Academy of Sciences and Arts

✉ georgilam@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

psychology, set, behavioral heuristics, transformation

Целта на статията е да се представят основни преобразувания, които характеризират главна съставка (P_1) на установката на субект, формираща главно преобразуване (p_1) „трансформиране“. Това преобразуване е идентифицирано в евристики Е, сентенции С и е обобщено чрез тяхното перифразиране П като поведенчески евристики.

За целта са анализирани семантични структури {P...p...Q...} на поведенчески евристики. Те включват една или множество характеристики {P} на установката на субект P и една или множество характеристики {p} на преобразуване p, с което субектът въздейства върху обект, който притежава една или множество характеристики {Q}.

С: “Огънят изгаря само онзи, който го пипа” (арабска).

П: Инвертиращият (огънят) (P_1) **трансформира** (наврежда) (p_1) присъединения (Q_1).

С: “Побеснелият кон на кол се натъкнал” (чеченска).

П: Инвертирането (побеснялост) (P_1) **трансформира** (вреди) (p_1) слято (на субекта) (Q_1).

С: “Парите правят всичко” (немска).

С: “Парите всичко могат” (немска).

П: Включеното (парите) (P_1) **трансформират** (правят) (p_1) увеличено (Q_1) увеличение (всичко) (Q_2).

С: “На умния човек и седемдесет занаята са малко” (казахска).

П: Разграничаващият (умният) (P_1) **трансформира** (преобразува) (p_1) увеличено (Q_1) увеличено (твърде много неща) (Q_2).

С: “Който се бои, него и бият” (арабска).

П: Отстранените (чуждите) (P_1) **трансформират** (бият) (p_1) аналогизирано (Q_2) отстраняващия (страхливия) (Q_1).

С: “Мъртвият лъв и зайците го нападат” (турска).

С: “На умрял кон нож вадиш” (българска).

С: “Вързаният лъв и зайците го нападат” (туркменска).

С: “Кучето лае победения” (каракалпакска).

П: Намаленият (слабият) (P₁) **трансформира** (напада) (p₁) увеличения (силния) (Q₁) инвертиран (победен) (Q₂).

С: “... Ако си опашка, всеки ще те тъпче” (българска).

П: Намаленият (изоставащият) (P₁) **трансформира** (тъпче) (p₁) намаленият (Q₁) намалено (крайно изоставащият) (Q₂).

С: “Страхливият и кучето го лае” (каракалпакска).

П: Инвертираният (кучето) (P₁) **трансформира** (лае) (p₁) аналогизирано (Q₂) отстранения (страхливия) (Q₁).

С: “Който удря кучето си, би ударил и мене, ако смееше” (английска).

П: Ако отстранен (чужд) (P₁) **трансформира** (бие) (p₁) компенсатора (пазача: кучето) (Q₁) слято (свое) (Q₂), то отстраненият (L₁) трансформира (бие) (l₁) компенсационно (като възможност) (l₂) включено (теб) (M₁).

С: “Хората, които смятат, че парите са способни да направят всичко, сами са способни да направят всичко за пари” (П. Буаст).

П: Ако включеното (парите) (P₁) **трансформират** (правят) (p₁) увеличено (Q₁) увеличено (всичко) (Q₂), то увеличено (l₁) увеличи (направи максималното) (l₂) за включеното (пари) (M₁).

С: “Ако две гърнета се удрят едно о друго, едното от тях ще се строши” (турска).

П: Ако намалени (крехки) (P₁) **трансформират** (атакуват) (p₁) включено (взаимно) (Q₁), то намалено (L₁) намаленото (по-слабото) (L₂) инвертира (се чупи) (l₁).

С: “Щастието или нещастията на човека зависи колкото от съдбата, толкова и от настроението му” (Ларошфуко).

С: “Когато човек е разположен, нему или целия свят му трябва, или никой не му трябва” (Елин Пелин).

С: “Суетата, срамът и особено темпераментът са често причина за храбростта на мъжете и за добродетелта на жените” (Ларошфуко).

П: Ако включеното (вътрешно присъщото) (P₁) **трансформира** (взаимодейства с) (p₁) присъединеното (външното) (Q₁), то аналогизираното (поведението) (L₁) се заменя (променя) (l₁).

С: “Двама се бият, третият печели” (българска).

П: Ако увеличени (много) (P₁) **трансформират** (бият се) (p₁) включено (взаимно) (Q₁), то отстраненият (страничния) (L₁) поражда (печели) (l₁).

С: “... Ако яйцето чукне камъка, горко на яйцето” (българска).

С: “Когато мишката ù дойде времето да умира, започва да хапе котката за опашката” (каракалпакска).

П: Ако намаленото (слабото) (P₁) **трансформира** (хапе) (p₁) увеличеното (силното) (Q₁), то намаленото (L₁) инвертира (умира) (I₁).

С: “Докато се правите не помъчат, кривите се не отлъчат” (българска).

П: Ако инвертираните (кривите) (P₁) **трансформират** (измъчват) (p₁) копираните (правите) (Q₁), то инвертираните (L₁) отстраняват (I₁) слято (себе си) (M₁).

Е: “На гнева на краля не отговаряй с гняв” (тай).

Е: “Ако те хапе куче, не го хапи в отговор” (тай).

П: Ако инвертиран (P₁) **трансформира** (проявява агресивност) (p₁) включено (към теб) (Q₁), то трансформиране (агресивност) (I₁) изключи (I₂).

С: “Комуто служат, нему се подчиняват” (арабска).

П: Ако слят (сам) (P₁) **трансформиращ** (работиш) (p₁) за отстранен (друг) (Q₁), то аналогизирано (I₂) намаляваш (починяваш се) (I₁) на отстранения (другия) (M₁).

Е: “Ако те ухапе куче, не му отвърщай със същото” (африканска).

П: Ако инвертиран (лош) (P₁) **трансформира** (травмира) (p₁) включено (теб) (Q₁), то трансформиране (I₁) изключи (I₂) на инвертирания (лошия) (M₁).

С: “Който е хапан от змия, той се бои и от гущерицата” (българска).

П: Ако инвертираното (змията) (P₁) **трансформира** (ухапва) (p₁) включено (теб) (Q₁), то аналогизирано (I₂) отстраняваш (страхуваш се) (I₁) от намалено (гущер) (M₁).

Е: “На обесник в къщи въже не окачвай” (българска).

П: Ако инвертираният (обесеният) (P₁) **трансформира** (травмира) (p₁) присъединени (близки) (Q₁), то присъединяване (I₁) изключи (I₂) на инвертор (M₁) аналогизиран (модел на бесило) (M₂).

С: “... В любовта и кривото става право” (вьетнамска).

П: Пораждането (любовта) (P₁) **трансформира** (преобразува) (p₁) инвертираното (кривото) (Q₁) и поражда (I₁) копирано (право) (M₁).

Е: “Когато две кучета се сдаят бягай настрана” (лезгинска).

Е: “Ако своите кучета се хапят, чуждо не присъединявай” (руска).

Е: “Яж куче кучето, а последното – дявол ще изяде” (руска).

Е: “Братя кога се бият, бягай да ги отминеш, защото ще те бият” (италианска).

С: “Кога се карат двоица, трети яде бой” (българска).

С: “Когато атовете се ритат, магаретата стоят настрана” (лезгинска).

Е: “Дето две врати скърцат, там пръст не туряй” (българска).

П: Ако аналогичното (P₁) **трансформира** (бие се с) (p₁) аналогично (Q₁), то отстрани (I₁) слято (себе си) (M₁).

С: “Волът рие земята, ама връз гърба му пада” (българска).

П: Ако инвертираният (лудият) (P₁) **трансформира** (атакува) (p₁) отстраненото (външното) (Q₁), то трансформира (I₁) слято (себе си) (M₁).

С: “... Жената (се състарява) от неудовлетворени желания...” (древноиндийска).

П: Аналогизирано (P₂) увеличените (желанията) (P₁) уравнивесени (P₃) изключено (неудовлетворени) (P₄) **трансформират** (p₁) увеличено (състаряват) (p₂) пораждащата (жената) (Q₁).

С: “Най-ловките се преструват цял живот, че осъждат хитростта, за да си послужат с нея при някой важен случай и при защита на голям интерес”.

П: Ако аналогизиращите (хитреците) (P₁) увеличено (P₂) увеличени (най-големи) (P₃) **трансформират** (p₁) аналогизирано (осъждат) (p₂) аналогизирането (хитростта) (Q₁), то пораждат (I₁) аналогизиране (хитрост) (M₁) увеличена (M₂).

С: “Голямото честолюбие винаги е превръщало много разумни хора в безумци” (И. Кант).

П: Разграничаващите (разумните) (P₁) аналогизирано (P₃) увеличени (високомерни) (P₂) се **трансформират** (p₁) в инвертирани (безумци) (Q₁).

С: “Страхливецът заплашва, когато е в безопасност” (Гьоте).

П: Аналогизирано (P₂) отстраняващият (страхливецът) (P₁) компенсирани (в безопасност) (P₃) **трансформира** (заплашва) (p₁) отстранен (Q₁).

С: “Който търпи, той е юнак” (българска).

П: Пораждащият (P₂) копиране (P₁) адаптирано (p₂) **трансформира** (търпи) (p₁) трансформиране (несгоди) (Q₁).

С: “От лошия син бащата старее” (руска).

П: Породеният (синът) (P₁) трансформиран (лош) (P₂) **трансформира** (p₁) увеличено (състарява) (p₂) пораждащия (бащата) (Q₁).

Е: “Не питай бога, когато попаднеш на небето – винаги ще ти покаже най-трудния път” (С. Лец).

П: Аналогизирано (P₂) слетият (богът) (P₁) **трансформира** (тренира) (p₁) увеличено (p₂) отстранените (хората) (Q₁).

С: “... Сърцето (се състарява) от зли думи” (древноиндийска).

П: Аналогизирането (думите) (P₁) инвертирани (лоши) (P₂) **трансформират** (p₁) увеличено (състаряват) (p₂) породеното (сърцето) (Q₁).

С: “Добре храненото куче стопанина си лае” (хакаска).

С: “Храни куче да те лае” (българска).

П: Включеният (храненият) (P₁) увеличено (P₂) заменено (p₂) **трансформира** (лае) (p₁) аналогизирано (Q₂) слетия (стопанина) (Q₁).

С: “Посредствените хора обикновено осъждат всичко, което надхвърля техния кръгзор” (Ларошфуко).

П: Разграничаващите (P₁) слято (ограничените) (P₂) **трансформират** (p₁) аналогизирано (осъждат) (p₂) отстраненото (Q₁) увеличено (Q₂) увеличено (извън възприятията им) (Q₃).

С: “Който със сила натрапва мнението си, загива” (арабска).

П: Ако аналогизиране (мнение) (P₁) слято (свое) (P₂) **трансформираш** (налагаш) (p₁) на отстранен (Q₁), то ликвидираш (I₁) слято (себе си) (M₁).

Е: “Когато всички са против тебе, обяви се и ти против себе си, за да бъдеш между победителите” (А. Балабанов).

П: Ако увеличено (P₁) увеличено (P₂) (всички) **трансформират** (проявяват враждебност) (p₁) включено (към теб) (Q₁), то разграничавай (критикувай) (I₁) слято (себе си) (M₁).

С: “От лошата майка (страдат) - всички” (узбекска).

П: Пораждащата (майка) (P₁) трансформирана (вредна) (P₂) **трансформира** (вреди) (p₁) на слятото (семейството) (Q₁).

С: “... Народът го разваля гладът” (казахска).

П: Включването (P₁) отстранено (гладът) (P₂) **трансформира** (разваля) (p₁) слято (народът) (Q₁).

С: “Тежко брате се живее между глупаци неразбрани” (Хр. Ботев).

П: Разграничаващите (P₁) изключено (глупаците) (P₂) **трансформират** (потискат) (p₁) пораждащият (творческият дух) (Q₁).

С: “Неумереността вреди на здравето” (виетнамска).

П: Компенсирането (P₁) изключено (неумереността) (P₂) **трансформира** (вреди на) (p₁) уравновесеността (здравето) (Q₁).

С: “... В бой ще се хвърли само истинският джигит” (киргизка).

П: Пораждащият (P₂) копиране (героят) (P₁) **трансформира** (бие) (p₁) инвертирания (врагът) (Q₁).

С: “С мълчание се дявол мъчи” (българска).

П: Аналогизирането (P₁) изключено (мълчанието) (P₂) **трансформира** (мъчи) (p₁) инвертирания (дявола) (Q₁).

С: “Служебното положение често изменя характера” (Сервантес).

П: Аналогизираното (P₂) увеличаване (служебното развитие) (P₁) **трансформира** (изменя) (p₁) пораждането (характера) (Q₁).

С: “Иска ли сърцето, бягат нозете” (таджикска).

П: Аналогизираното (P₂) увеличаване (желанието) (P₁) **трансформира** (задвижва) (p₁) отстраненото (краката) (Q₁).

С: “Когато се вълнуваш, и конят ти се препъва” (китайска).

П: Аналогизираното (P₂) увеличаване (вълнението) (P₁) **трансформира** (влошава) (p₁) присъединените (Q₁).

С: “Почестите променят нравите” (българска).

П: Аналогизираното (P₂) увеличаване (почестите) (P₁) **трансформират** (променят) (p₁) уравнивесените (нравите) (Q₁).

С: “Сърцето плаче, главата боли” (удмуртска).

П: Аналогизираното (P₂) увеличаване (желанието) (P₁) **трансформира** (травмира) (p₁) отстраненото (главата) (Q₁).

Е: “Ако си слон, не обиждай котката!” (таджикска).

П: Увеличеният (P₁) увеличено (най-силният) (P₂) **трансформиране** (обиждане) (p₁) изключи (p₂) на намаления (слабия) (Q₁).

С: “Комуто не върви, той даже в оризова каша си счупва пръста” (немска).

П: Намалено (P₁) намаленото (нищожното) (P₂) **трансформира** (травмира) (p₁) инвертирания (Q₁).

С: “Главата боли ..., когато много вино изпиеш” (татарска).

П: Инвертирането (пиянството) (P₁) увеличено (P₂) **трансформира** (създава болка) (p₁) в разграничителя (главата) (Q₁).

С: “От лошата мащеха страда детето” (узбекска).

П: Включената (мащехата) (P₁) намалена (лоша) (P₂) **трансформира** (вреди) (p₁) на породеното (детето) (Q₁) присъединено (Q₂).

С: “... Нетърпението (превзело) - душата” (чечено-ингушка).

П: Компенсирането (P₁) изключено (нетърпението) (P₂) **трансформира** (манипулира) (p₁) аналогизирано (Q₂) слято (душата) (Q₁).

С: “Бясното куче и стопанина си лае” (туркменска).

С: “Побеснее ли кучето – ще започне да хапе стопанина си ...” (казахска).

П: Компенсиращият (пазещият: кучето) (P₁) инвертиран (побеснял) (P₂) **трансформира** (хапе) (p₁) аналогизирано (Q₂) увеличения (стопанина) (Q₁).

С: “Стомахът застава да се занимаваш с всякаква работа” (хинди).

С: “Нуждата застава човека на всичко” (турска).

П: Аналогизирано (P₂) увеличения (нуждаещия се) (P₁) **трансформира** (работи) (p₁) увеличено (Q₁) увеличено (всичко) (Q₂).

С: “Който теб нито един път не те е излъга, той и няма да те излъже...” (хайя).

П: Ако отстранен (чужд) (P₁) заменено (p₂) **трансформира** (лъже) (p₁) изключено (p₃) включено (теб) (Q₁), то отстранен (чужд) (L₁) аналогизира (казва) (l₁) копирано (истинно) (l₂) уравнивесено (устойчиво) (l₃).

С: “Който ме измами веднъж, срам за него” (английска).

П: Ако отстранен (чужд) (P₁) заменено (p₂) **трансформира** (лъже) (p₁) намалено (еднократно) (p₃) включващия (мен) (Q₁), то аналогизирано (l₂) намаляване (срамота) (l₁) за отстранения (M₁).

С: “Когато кравата падне, за нея има много ножове” (арабска).

С: “Който е паднал, върху него се наваяват” (малайска, индонезийска).

П: Отстранените (P₁) **трансформират** (малтретират) (p₁) увеличено (p₂) трансформирания (травмирования) (Q₁).

С: “Зъл е този, който е добър само за себе си” (грузинска).

П: Инвертираният (злият) (P₁) **трансформира** (p₁) пораждащо (добър е) (p₂) към слято (себе си) (Q₁) включено (единствено) (Q₂).

С: “Извади ми едното око, да ти извадя аз и двете” (българска).

П: Ако слетият (ти) (P₁) **трансформираш** (травмираш) (p₁) увеличено (p₂) включено (мен) (Q₁), то включеният (L₁) трансформира (травмира) (l₁) увеличено (l₂) увеличено (l₃) слетия (ти) (M₁).

С: “Колкото и да се сърди кравата на телето, ще го защитава” (арменска).

П: Ако пораждащата (майката) (P₁) **трансформира** (сърди се) (p₁) увеличено (p₂) на породеното (детето) (Q₁), то пораждащата (L₁) компенсира (защитава) (l₁) породеното (детето) (M₁).

С: “Умният, ако се излъже, не малко се излъгва” (българска).

П: Ако разграничаващият (умният) (P₁) заменено (p₂) **трансформира** (излъже) (p₁) слято (себе си) (Q₁), то замененото (l₂) трансформиране (лъжата) (l₁) е увеличена (l₃).

С: “Плачат ... тогава, когато (децата) ги има” (японска).

С: “... Много деца – огорчение” (дигорска).

С: “Бащата тегли от синовете ...” (българска).

С: “Майката (тегли) от дъщерите” (българска).

П: Породените (децата) (P₁) **трансформират** (огорчават) (p₁) пораждащите ги (родителите) (Q₁).

С: “Тайната да причиняваш на завистниците си мъка е в това да бъдеш в добро настроение” (Диоген).

П: Пораждането (доброто настроение) (P₁) **трансформира** (измъчва) (p₁) аналогизиращите (завистниците) (Q₁).

С: “Кравата рита оногози, който я дои” (зулу).

П: Пораждащата (кравата) (P₁) **трансформира** (рита) (p₁) включващия (присвояващия млякото ѝ) (Q₁).

С: “... Планината (се състарява) – от водата ...” (древноиндийска).

П: Отстраняващото се (водата) (P₁) **трансформира** (разрушава) (p₁) уравновесеното (планината) (Q₁).

С: “От езика страда главата” (арабска).

П: Аналогизирането (езикът) (P_1) **трансформира** (вреди на) (p_1) разграничителя (главата) (Q_1).

С: “Силният царува над слабия” (бенгалска).

С: “По-слабият си изпаща” (английска).

П: Увеличеният (силният) (P_1) **трансформира** (манипулира) (p_1) намаления (слабия) (Q_1).

Е: “Който иска да му служат, трябва да бъде търпелив” (английска).

П: Уравновесеният (P_1) **трансформира** (манипулира) (p_1) отстранените (другите) (Q_1).

Е: “Върши ... неприятните (неща) – с помощта на посредник” (Балтасар Грасиан).

П: Заменящият (посредникът) (P_1) **трансформира** (върши) (p_1) инвертираното (неприятното) (Q_1).

Табл.1

Разпределение на основни преобразувания, характеризиращи субект, с които корелира неговото главно преобразуване $p_1 =$ „трансформиране“ при семантична структура $\{P...p...Q...\}$

Главно преобразуване p_1	Главна характеристика P_1 на субект P , която е представена чрез основно преобразуване	Брой на евристики с главни характеристики P_1, p_1 и Q_1
Трансформиране	Пораждане	8
	Включване	6
	Присъединяване	0
	Сливане	3
	Компенсиране	2
	Разграничаване	5
	Отстраняване	7
	Изключване	0
	Ликвидиране	0
	Копиране	2
	Аналогизиране	6
	Адаптиране	0
	Увеличаване	11
	Уравновесяване	1
	Намаляване	5
	Трансформиране	0
	Заменяне	1
Инвертиране	11	

	Общо	68
--	------	----

Табл.2

Разпределение на връзки на основни преобразувания от хомеостазната и проясняващата скали, характеризиращи субект, с които корелира неговото главно преобразувание r_1 = „трансформиране“ при семантична структура {P...p...Q...}

Главни характеристики P_1 на субект P, изразени чрез основни преобразувания		Главно преобразувание r_1 , което е формирано от субект P	
Хомеостазна скала	Проясняващата скала	Хомеостазна скала	Проясняващата скала
Пораждане	Копиране	Пораждане	Копиране
Включване	Аналогизиране	Включване	Аналогизиране
Присъединяване	Адаптиране	Присъединяване	Адаптиране
Сливане	Увеличаване	Сливане	Увеличаване
Компенсиране	Уравновесяване	Компенсиране	Уравновесяване
Разграничаване	Намаляване	Разграничаване	Намаляване
Отстраняване	Трансформиране	Отстраняване	Трансформиране
Изключване	Заменяне	Изключване	Заменяне

Ликвидиране

Инвертиране

Ликвидиране

Инвертиране

Основни изводи

1. Ако взаимодействието между субект и обект може да се представи чрез семантична структура $\{P...p...Q...\}$, то главното преобразуване „трансформиране“, което е приложено от субект към обект, е предизвикано от главна характеристика на субекта, която приоритетно може да се представи чрез основно преобразуване от проясняващата скала.
2. Ако взаимодействието между субект и обект може да се представи чрез семантична структура $\{P...p...Q...\}$, то главното преобразуване „трансформиране“, което е приложено от субект към обект, е предизвикано от главна характеристика на субекта, която приоритетно може да се представи чрез основни преобразувания „увеличаване“ и „инвертиране“.